

V kateri dobi zastaré pregreški in prestopki ter njih kazni, ako zakon alternativno dopušča zaporno in denarno kazen (§ 532. kaz. zak.)?

Čestokrat je kazenskemu sodniku soditi, je li zastarélo kaznivo dejanje, za katero zakon dopušča alternativno zaporno in denarno kazen, kjer je pa doba zastarenja različna, če se sodnik ozira na zaporno ali pa če se ozira na denarno kazen.

Prestopku po §-u 431. kaz. zak. je na pr. kazen v denarji od 5—500 gld. ali pa zapor od 3 dnij do 3 mesecev. Če bi pri zastarénji gledali na denarno kazen, zastarél bi prestopok v jednom letu; če bi se pa ozirali na zaporno kazen, zastarél bi prestopok uže v 3 mesecih (§ 532. kaz. zak.).

Naj se li sodnik ozira na zaporno ali pa na denarno kazen, če mu je rešiti vprašanje zastarénja?

Na to skušamo odgovarjati z nastopnimi vrsticami.

Herbst (Handbuch des allgem. österr. Strafrechtes, II. B., 1876) postavlja načelo, da se je ozirati na kazen, po kateri je doba zastarénja najdaljša. Navaja izrecno § 431. kaz. zak., rekši, da ta prestopok zastarí še-le v jednom letu, ker ga je eventualno v denarji kaznovati do 500 gld.

Frühwald (Praktisches Handbuch für die Bezirksgerichte in Uebertretungsfällen, 1874, str. 41) navaja neko, pisatelju teh vrstic nedosežno razsodbo z dne 2. junija 1851. l., št. 3170; po njej bilo bi se, pretehtujoč zastarénje, ozirati na kazen, katera je v zakonu na prvem mestu navedena, torej na pr. v §-u 431. kaz. zak. na denarno kazen do 500 gld., tako da bi ta prestopok zastarel v jednom letu.

Katero mnenje je pravo?

Kako se je utemeljila razsodba z dne 2. junija 1851. leta, št. 3170, katero navaja Frühwald, nam ni znano. A v kazenskem zakonu vidi se nam, nima podloge. Kazenski zakon namreč

nikjer ne veleva, da bi naj sodnik na pr. prestopok po §-u 431 kaz. zak. v prvi vrsti kaznoval z denarno kaznijo, ali da bi mu bilo v enakih slučajih uporabiti tisto kazen, katera je v zakonu navedena na prvem mestu. Po tem takem pa sodniku tudi ni ukazano, da bi se naj, rešujoč vprašanje o zastarénji, oziral na prvonavedeno kazen; o tem se hočemo uveriti nižje doli.

Herbst podpira svoje zgoraj navedeno mnenje s tem, da kaže na besedilo §-a 532. kaz. zak., po katerem se je vedno ozirati na „najvišjo kazen“. To se ne da pretekati. A preudariti je, se li § 532. kaz. zak. sploh ozira na alternativne zaporne in denarne kazni, ter določiti je tudi, katera teh kaznij je „višja“.

Trditi nam je, da v §-u 532. kaz. zak. ni določila posebe za slučaj, kedar se sodnik lahko odloči za zaporno ali pa denarno kazen. Tako mislimo, ker na pr. v kazenskem zakonu nikjer ni alternativne kazni „poostrelega zavora ali denarne kazni do 200 gl.“ (§ 532. kaz. zak.), v katerem slučajih traje doba zastarénja 6 mesecev (§ 532. kaz. zak.). Na kazni pa, katerih v zakonu niti ni, se gotovo določba §-a 532. kaz. zak. ni hotela, niti mogla ozirati. Sicer pa temu ni treba dokaza; samo po sebi je umevno, da se je § 532. kaz. zak. zložil zgolj zaradi krajšega besedila takó, kakor ga zakon kaže. Lahko bi se bila v §-u 532. kaz. zak. doba zastarénja določila za zaporne kazni posebe, a za denarne kazni posebe, ne pa da se vkupno navajata obojni kazni.

Če pa v §-u 532. kaz. zak. ni določbe za zastarénje alternativnih zapornih in denarnih kaznij, potem je le še razmotrivati odločilno vprašanje: katera kazen je višja, zaporna ali denarna?

Skušamo dokazati, da je v slučajih alternativnih zapornih in denarnih kaznij smatrati zaporno kazen za višjo od denarne in da se je torej sodniku gledé dobe zastarénja ozirati na zaporno kazen.

- a) Po §-u 261. kaz. zak. je obtoženca obsoditi v denarno kazen, katera je primerna njegovemu imetju. Kaznjene naj bi občutil denarno kazen kolikor moči prav tako, kakor če bi bil v drugih okolnostih, katere ne bi dopuščale uporabljati §-a 261. kaz. zak., obsojen v zapor. Le kakovost kazni naj bi se preinačila po §-u 261. kaz. zak. — In vender je ta

zakonova določba namenjena v prid kaznjencu! Videti je torej iz tega, da zakon smatra zaporno kazen za višjo, oziroma za ostrejo od kazni denarne.

- b) Drugi tehten dokaz najdemo, če pomislimo, da zakonodavec gotovo ni v zakon postavil alternativne denarne kazni na kvar kaznjencu, ampak stavil jo je njemu v prid. Saj nahajamo denarno kazen vun in vun le pri manj kaznivih in manj sramotilnih prestopkih. Če je zakonodavec na pr. v §-u 431. kaz. zak. stavil poleg zaporne še tudi denarno kazen, s tem brezdvjbeno ni nameraval, da naj bi bil kaznjenec na slabšem. Bil bi pa na slabšem, ako bi obveljalo Herbstovo mnenje, ker bi kazen zastaréla še le v enem letu; ako bi pa § 431. kaz. zak. postavil samo zaporno kazen, tedaj dotekla bi doba zastarenja uže v 3 mesecih. — Jednako razmerje nahajamo večkrat v zakonu.

Sicer bode pa težko ugovarjal kdo, da je vsekakor zaporna kazen višja, oziroma ostreja od denarne. Saj z zaporno kaznijo vzame sodnik kaznjencu svobodo, z denarno pa samo del njegovega imetja.

Pokazali smo uže, da v §-u 532. kaz. zak. ni posebe določila za zastarénje prestopkov z alternativnimi zapornimi in denarnimi kaznimi. Iz tega izhaja na pr. glede na § 431. kaz. zak., da ni moči reči, da zakon tukaj veleva „kot najvišjo kazen — kazen v denarji do 500 gl.“; saj je dopuščena isto tako zaporna kazen do 3 mesecev! Po zgoraj rečenem pa bodemo trdili, da § 431. kaz. zak. veleva kot „najvišjo“ kazen — zaporno kazen do 3 mesecev, katera zastarí v 3 mesecih.

Kako kazenski zakon tolmači pojem „najvišje kazni“, uvidimo nekoliko iz §-a 267. kaz. zak. Stavimo primer: Boštjan Rumenjaka je zakrivil v isti čas prestopka po §§ 431. in 411. kaz. zak. Zaradi tega ga sodi sodnik po smislu § 267. kaz. zak. ob enem. Po katerem §-u pa izreče kazen: po §-u 431. ali po §-u 412. kaz. zak.? Uverjeni smo, da vsak sodnik za kazen uporabi § 412. kaz. zak. in sicer zategadelj, ker postavlja ta § po smislu §-a 267. kaz. zak. „najvišjo kazen“. Sodnik torej poreče, da je v §-u 412. kaz. zak. „višja kazen“, nego li v §-u 431. kaz. zak.

Kako pa, če bi bilo sodniku v takem slučaju soditi zastarénje, ker so uže pretekli trije meseci?

Po Herbstovem mnenji bi moral sodnik Boštjana Rumenjaka obtožbe zaradi prestopka po § 411. kaz. zak. oprostiti, češ, da je zastarél, — zaradi prestopka po §-u 431. kaz. zak. pa naj bi ga obsodil, ker bi ta prestopok naj še zastarél v enem letu! Tako pa bi se nahajala pri razsoji kazni v §-u 412. kaz. zak., pri razsoji o zastarénji pa v §-u 431. kaz. zak. „najvišja kazen“.

To bi bila očitna nedoslednost, katere zakonodavec ni nameraval. Bila bi pa tudi čestokrat očividna krivica za obdolženca, kar naj kaže nastopni primerljaj:

Jarnej Modrinjak je vrgel v šali kamen, ne da bil prej dobro pogledal, da pridejo po cesti, kakor vsak dan, učenci iz šole. Zadel je učenca in ga ranil tako, da je bil 19 dnij bolan. Še tist dan se razjezi Jarnej Modrijak brez uzroka nad drugim učencem, zgrabi kamen, prime otroka in ga s kamnom tako stepe, da je učenec zaradi tega tudi 19 dnij bolan. Pozneje je Jarneju Modrinjaku žal, kar je jednemu otroku nehoté, drugemu pa nalašč storil. On povrne vso škodo in ne stori več nobenega kaznivega dejanja (§ 531. kaz. zak.). — Po preteklih 3 mesecih pa obtoži javni obtožitelj Jarneja Modrinjaka, glede na poškodbe zgoraj omenjenih učencev, prestopkov po §§ 431. in 411. kaz. zak.

Po Herbstovem mnenji bi moral sodnik Jarneja Modrinjaka oprostiti od obtožbe zaradi prestopka po § 411. kaz. zak., ker je zastarél, a obsoditi ga zaradi prestopka po §-u 431. kaz. zak.!

Ne da se misliti, da bi to bilo po volji zakonodavčevi.

Jednakih primerljajev bi lahko mnogo našeli. Povod temu članku je dala odločba nekega okrožnega sodišča. Več oseb je bilo namreč obtoženih zaradi prestopka zakona z dne 15. novembra 1867, št. 135 drž. zak. (o shodnem pravu). Za ta prestopok veleva § 19. kazen zopora do 6 tednov ali pa denarno kazen do 200 gld. Po Herbstovem načelu zastarél bi ta prestopok v 6 mesecih, po Frühlwaldovem pa v 3 mesecih. Prvi sodnik je ustavil postopanje zaradi 3-mesečnega objektivnega zastarénja. Na pritožbo javnega obtožitelja pa je odločilo okrožno sodišče po Herbstovem mnenji, da ta prestopok zaradi alternativne denarne kazni do 200 gld. zastarí še-le v 6 mesecih.

